

УДК 373.2.062-044.332

АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Волкова Віра, Мерц Олена

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті наведено дані педагогічного експерименту з організації адаптаційного періоду до умов дошкільного навчального закладу в житті дітей раннього віку. Супровід процесу адаптації дітей складався з роботи з дітьми, педагогами з батьками. Процес адаптації дітей раннього віку до умов дошкільного навчального закладу є складним і залежить від психофізіологічних і особистісних особливостей дитини, від сімейних стосунків, що склалися, від умов перебування в дошкільній установі. Для ефективного керівництва процесом адаптації дітей до умов дошкільного закладу необхідна продумана система педагогічних дій, створення емоційно сприятливої атмосфери в групі, формування у дітей почуття упевненості в оточуючому, позитивних дитячих взаємин. В адаптації дітей виділяють три головні напрямки: зменшення емоційно-стресового впливу за рахунок правильної підготовки дітей до надходження до дошкільного закладу і організації їх життя, період адаптації, прогнозування і своєчасна діагностика початкових форм дезадаптації, їх попередження і рання корекція.

Ключові слова: адаптація, ранній вік, спілкування, взаємини, звикання.

Аннотация

Волкова Вера, Мерц Елена. Адаптация детей раннего возраста к условиям дошкольного учреждения.

В статье приведены данные педагогического эксперимента по организации адаптационного периода к условиям дошкольного учебного заведения детей раннего возраста. Сопровождение процесса адаптации детей состояло из работы с детьми, педагогами и родителями. Процесс адаптации детей раннего возраста к условиям дошкольного образовательного учреждения является сложным и зависит от психофизиологических и личностных особенностей ребенка, от семейных отношений, сложившихся от условий пребывания в дошкольном учреждении. Необходимым условием для эффективного руководства процессом адаптации детей к условиям дошкольного учреждения является продуманная система педагогических действий, создание эмоционально благоприятной атмосферы в группе, формирование у детей чувства уверенности в окружающем, формирование положительных детских взаимоотношений.

В адаптации детей выделяют три главных направления: уменьшение эмоционально-стрессового воздействия за счет правильной подготовки детей к поступлению в дошкольное учреждение и организации их жизни, период адаптации, прогнозирование и своевременная диагностика начальных форм дезадаптации, их предупреждение и ранняя коррекция.

Ключевые слова : адаптация, ранний возраст, общение, отношения, привыкание.

Resume:

Volkova Vera, Merz Elena. Adaptation of young children to the conditions of preschool education.

The article presents the data of a pedagogical experiment on the organization of the adaptation period for young children to the conditions of a pre-school educational institution. Accompanying the process of adaptation of children consisted of working with children, teachers and parents.

The process of adaptation of young children to a pre-school educational institution depends on the psychophysiological and personal characteristics of the child, on family relationships that have

evolved from the conditions of stay in a pre-school institution. To effectively guide the process of adapting children to the conditions of preschool institutions, a well-thought-out system of pedagogical actions is needed, creating an emotionally favorable atmosphere in the group, the formation of a feeling of confidence in the surrounding, positive relationships among children.

The following patterns of adaptation of the child to the conditions of preschool education are revealed: up to 2 - 3 years the child did not have the need to communicate with peers; They are afraid of strangers and new situations of communication; Boys 3 years are more vulnerable in terms of adaptation; In emotionally undeveloped children, adaptation is easier; They are not easily accustomed to kindergarten, the only children in the family; Children with phlegmatic temperament feel worse than others in preschool institutions.

In the adaptation of children, three main directions are singled out: the reduction of the emotional and stressful impact due to the correct preparation of children for admission to the preschool and the organization of their life, the period of adaptation, the prediction and timely diagnosis of the initial forms of disadaptation, their prevention and early correction.

The peculiarities of the process of adaptation of non-contact children are revealed: inability to establish friendly relations with peers; Indifference to the manifestations of physical contact; Avoidance of emotional attachments, children's negative reactions to attempts to engage in group activities; Insufficiency of eye contact and mimic reaction; An increased level of anxiety arising from contact with new people in a new environment.

Keywords: adaptation, early age, communication, attitudes, habituation.

Постановка проблеми. Дошкільний заклад є одним з визначальних чинників в становленні особистості дитини. Багато основних її властивостей і особистісних якостей складаються в цей період. Від того, як вони будуть закладені, багато в чому залежить весь подальший розвиток людини. Вступ в дошкільний заклад – складний період в житті дошкільника, своєрідний іспит його психіці, здоров'ю. Зміна соціальних відносин представляє для дитини значні труднощі, багато дітей стають неспокійними, плаксивими, замкнутими. Тривожний стан, емоційна напруга пов'язані головним чином з відсутністю близьких для дитини людей, із зміною навколишнього оточення, звичних умов і ритму життя. До того ж підвищення вікового порогу початку відвідування дошкільної установи (з 1,5 до 3 років), з одного боку, і підвищення освітнього навантаження в дошкільній установі – з іншого, роблять проблему адаптації дитини до умов дошкільного навчального закладу особливо актуальною.

Аналіз актуальних досліджень. Великий вклад у вивчення проблем адаптації особистості зроблений у вітчизняній (Ф. Березин, І. Булах, С. Витенберг, О. Мороз, А. Петровський та ін.) і зарубіжній психології (А. Маслоу, К. Роджерс, А. Фрейд, З. Фрейд, Т. Шибутані та ін.). Останніми роками питання соціальної адаптації розглядаються у педагогічних роботах Ш. Амонашвілі, О. Заводчикової, Р. Калініної, Н. Кирюхіної, В. Костиної, І. Милославової та ін. А. Венгер, Л. Виготський, Г. Гуськова, О. Запорожець, Н. Казберюк, В. Мухіна, Н. Шматко та інші дослідники доводять, що причиною асоціальної поведінки є невдала адаптація дітей (або дезадаптація) на ранніх етапах формування особистості дитини. Труднощі адаптації та їх причини вивчали Н. Аксарина, Л. Белкіна, Н. Ватутіна, А. Роньжина, С. Семенака тощо.

Мета статті – психолого-педагогічне обґрунтування організації адаптаційного процесу дітей раннього віку в умовах дошкільного навчального закладу.

Методи досліджень – теоретичні: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація теоретичних та дослідних даних; емпіричні: спостереження, показ, бесіда, пояснення, заохочення, порада, практичні вправи, ігрові дії; в) математичні методи обробки експериментальних даних.

Виклад основного матеріалу. Адаптація – це процес пристосування до змінних умов середовища, результатом якого є адаптованість, яка проявляється у збереженні стану як фізичного так і соціального благополуччя особистості. Однією з важливих проблем сучасної

системи освіти є проблема розвитку адаптаційних можливостей особистості і профілактика дезадаптації. Особлива увага звертається на дітей раннього дошкільного віку, оскільки процес звикання до умов дошкільного навчального закладу є досить складним.

Для перевірки ефективності педагогічних умов адаптаційного процесу дітей раннього віку до ДНЗ, в експериментальному дослідженні було організовано супровід процесу адаптації дітей, який складався з роботи з дітьми, роботи з педагогами і роботи з батьками. Робота з педагогами полягала у консультуванні педагогів групи раннього віку з питань адаптації, наданні картотеки ігор в адаптаційний період, анкетуванні педагогів. Проведено медично-педагогічну нараду на тему: «Особливості адаптації дітей раннього віку». Регулярно проводились психолого-педагогічні консилиуми, педагогічний моніторинг – одна з форм спільної діяльності фахівців (вихователя, психолога, медика), які за єдиною програмою проводять тестові зрізи, консультації за інтерпретацією отриманих даних, консилиуми і педагогічні ради [3].

Робота з батьками проводилась на загальних батьківських зборах, присвячених особливостям адаптації дітей до умов ДНЗ, шляхом індивідуальних бесід з сім'ями, надання пам'яток з рекомендаціями.

Робота з дітьми проводилась у вигляді спостереження за дітьми в період адаптації, організації ігор з дітьми в адаптаційний період з метою зняття емоційної напруги. У процесі адаптації використовувалися такі її форми і способи, як тілесна терапія (прогладжування, вправи на релаксацію), виконання колискових перед засинанням, казко-терапія.

Підготовка дитини до життя в організованому дитячому колективі полягала у максимальному зближенні її режиму дня в сім'ї з режимом дошкільного закладу. Для успішної адаптації дитини до умов дошкільного закладу необхідно було сформувати у неї позитивну установку на дитячий садок, позитивне ставлення до нього.

Щоб перший день перебування в дошкільному закладі для дитини став святом, ми організували «Свято знайомства» за сценарієм, в якому брали участь діти, їх батьки і вихователі. Одне з основних завдань адаптаційного періоду – формування почуття упевненості в оточуючому. Вихователі зустрічали дітей і їх батьків, запрошували усіх в групу, показували ігрову, спальну, умивальну, іграшки, запрошували на екскурсію по дитячому садку. Їх зустрічали педагоги, які представлялися, показували свої «володіння», розповідали про свої заняття. Після повернення в групу дітей зустрічав Петрушка (вихователь) і проводилися ігри, спрямовані на знайомство дітей і батьків між собою, а також ігри на освоєння навколишнього середовища, знайомство з персоналом дошкільного навчального закладу і іншими вихователями [1]. При цьому переслідувалися дві речі: сформувати у майбутніх вихованців позитивні асоціації, пов'язані з дошкільною установою; показати батькам можливості малюків при вихованні їх в організованому дитячому колективі.

Підводячи підсумок, ми дійшли до висновку, що одне з основних завдань адаптаційного періоду – формування відчуття впевненості в оточуючому. І для цього необхідно: знайомство дітей, їх зближення один з одним; знайомство з вихователями, встановлення відносин між вихователями і дітьми, заснованих на довірі; знайомство з групою і дошкільним закладом, їх «освоєння»; знайомство зі всім персоналом дошкільного закладу; знайомство з дітьми старшої групи. Все це організовувалося у формі розвиваючих ігор, проведення яких вимагає від дорослого знань і виконання певних умов:

- добровільність участі в грі (необхідно добиватися того, щоб дитина сама захотіла взяти участь в запропонованій грі);
- безпосередня участь у грі дорослого, який своїми діями, емоційним спілкуванням з дітьми залучає їх до ігрової діяльності;
- багаторазове повторення ігор (діти по різному і в різному темпі приймають і засвоюють нове);

- спеціальний наочний матеріал (іграшки, різні предмети і ін.) повинен використовуватися тільки в даних розвиваючих іграх, так він залишається для дітей незвичайним;

- заборона на оцінку дій дитини типу «невірно, не так» або «молодець, правильно»;
- надання дитині можливості проявити, виразити себе, свій погляд на світ [2, с. 10].

У наступні дні прийом дітей проводився за графіком, узгодженим з батьками. За бажанням батьків діти мали змогу знаходитися в установі не повний день, а всього декілька годин. У міру звикання, час перебування дитини в групі збільшувався.

Серед широкого кола проблем, пов'язаних з адаптацією дітей, особливе місце посідає проблема взаємин вихователя і дітей. Однією з умов формування позитивних дитячих взаємин є підтримка вихователем природної потреби дітей у спілкуванні. Спілкування має бути добровільним і доброзичливим. Необхідно, щоб спільне життя було як можна повніше, радісніше, яскравіше.

Передусім, вихователів у своїй роботі необхідно враховувати індивідуальні особливості психіки кожної дитини. Одні діти не можуть зосередитися на виконанні завдань, вони нестримані, нетерплячі, метушливі. Інші повільні, не відразу включаються в заняття, гру, збудившись, насилу заспокоюються. У першому випадку діти потребують особливо суворого дотримання режиму, правильного чергування відпочинку і роботи, що вимагає зосередженості, уваги. На таких дітей негативно впливає велика кількість вражень. У спілкуванні з ними завжди потрібний спокійний, урівноважений тон. Повільним, млявим дітям частіше дають доручення, що вимагають прояву активності. Тон спілкування з такими дітьми має бути життєрадісним. Таким чином, виховання – це діалог, який ведуть між собою дорослий і дитина.

У констатувальному експерименті було виділено три групи дітей по відмінностям у поведінці і потребі в спілкуванні. У першу групу увійшли діти, у яких переважає потреба в спілкуванні з близькими дорослими. Вони глибоко переживали розлучення з близькими, оскільки не мають досвіду спілкування із сторонніми, не готові вступати з ними в контакт. Однією з причин є обмежене, вузьке коло спілкування в сім'ї. До вступу в дитячий садок діти, умовно віднесені до I групи, постійно знаходилися з мамою або з бабусею. Коли їх приводили в дитячий садок, вони насилу розлучалися з рідними, потім весь день чекали їх приходу, плакали, відмовлялися від будь-яких пропозицій вихователя, не хотіли грати з дітьми. Вони не сідали за стіл, протестували проти їжі, проти укладання спати.

Діти, умовно віднесені до другої групи, до вступу в дитячий садок набули досвіду спілкування з дорослими, що не є членами сім'ї. Це досвід спілкування з далекими родичами, з сусідами. Прийшовши в групу, вони постійно спостерігали за вихователем, наслідували його дії. Поки вихователь поруч, діти цієї групи були спокійні, але дітей вони боялися і трималися від них на відстані. У разі неуваги до них з боку вихователя могли згадувати близьких, заплакати.

У дітей третьої групи чітко виявлялася потреба в активних самостійних діях і спілкуванні з дорослими.

В процесі звикання до дошкільного закладу зміст потреби дітей в спілкуванні якісно змінювався. Діти, умовно віднесені до першої групи, за сприятливих умов швидко досягли рівня спілкування, характерного для дітей другої і навіть третьої групи, відбувалося розширення змісту і навичок спілкування. Зміна змісту потреби в спілкуванні в період звикання протікала приблизно у рамках трьох етапів:

I етап – потреба в спілкуванні з близькими дорослими як потреба в отриманні від них ласки, уваги і відомостей про оточуюче;

II етап – потреба в спілкуванні з дорослими як потреба в співпраці і отриманні нових відомостей про оточуюче;

III етап – потреба в спілкуванні з дорослими на пізнавальні теми і в активних самостійних діях.

Діти першої групи практично пройшли усі три етапи. Їх потребу на першому етапі в ласці, увазі, проханню узяти на руки і так далі важко задовольнити в умовах групи, тому адаптація таких дітей проходила тривало, (від 20 днів до 2 місяців).

Завданням вихователя і батьків було створити максимум умов для того, щоб підвести дитину до другого етапу звикання.

На другому етапі ми намагалися повно і своєчасно задовольняти потребу дітей у співпраці з дорослим і отриманні від нього відомостей про оточуюче.

Третій етап звикання для дітей першої групи характеризувався тим, що спілкування набувало ініціативного характеру. Діти постійно зверталися до дорослого, самостійно вибирали іграшки і грали з ними.

Діти другої групи проходили два етапи в процесі звикання (від 7 до 10-20 днів). А для дітей третьої групи, що з перших днів відчували потребу в активних самостійних діях і спілкуванні з дорослим на пізнавальні теми, – кінцевий етап є першим, і тому вони звикали швидше за інших (від 2-3 до 7-10 днів).

Отже, у процесі адаптації дітей до умов ДНЗ визначальне значення має розвиток форм спілкування. Так, діти першої групи на першому етапі адаптації неодмінно потребують безпосередньо-емоційного спілкування, і тільки на другому етапі адаптації – ситуативно-ділового. Тому вихователем мають бути вибрані і відповідні засоби спілкування: посмішка, ласка, увага, жест, міміка і так далі – на першому етапі. Показ дії, вправа в ній, спільні дії з дитиною, доручення і тому подібне – на другому етапі.

Розширення змісту спілкування тісно пов'язане з розвитком предметно-ігрової діяльності дітей. В процесі співпраці з дорослим дитина опановує спочатку окремі дії з предметами, а надалі, при багатократному вправлянні в них під керівництвом дорослого, формується самостійна предметна діяльність. Вихователь повинен враховувати рівень сформованості предметно-ігрових дій дітей, як і їх готовність до спілкування у дії з дорослими і з дітьми в групі.

Для ефективного керівництва процесом адаптації дітей до умов дошкільного закладу необхідна продумана система педагогічних дій, в яких головне місце посідає організація діяльності дитини, що відповідає потребам, які визначають її поведінку.

Для успішного проходження адаптаційного періоду ефективними виявилися наступні умови: створення емоційно сприятливої атмосфери в групі, формування у дітей почуття упевненості в оточуючому, формування позитивних дитячих взаємовідносин.

Адаптацію вважають закінченою при стабілізації комплексної оцінки емоційно-поведінкових реакцій на високому позитивному рівні, за відсутністю інших відхилень в стані здоров'я. Для дітей молодшого віку вона дорівнює 40 – 47 балів [4].

При нормальній адаптації у досліджуваних дітей швидко відновлювалися поведінкові реакції (приблизно через 2 – 3 тижні), не відмічалось затримки нервово-психічного розвитку, вони не хворіли, збільшення довжини і маси тіла відповідали віковим показникам. При дослідженні за шкалою емоційного профілю діти експериментальної групи набрали від 40 до 46 балів, це свідчить про позитивну комплексну оцінку емоційно-поведінкових реакцій.

Експериментальні дані засвідчують, що в емоційно-поведінкових реакціях дітей сталися позитивні зміни. Якщо на початку дослідження ці показники не перевищували нижньої норми (39 - 40 балів набрали лише 26,7% – 4 дитини експериментальної групи), то на контрольному етапі 20% (3 дитини) набрали 43 – 46 балів, на 5 – 6 балів підвищився нижній поріг (на ньому залишилися 9 дітей, 60%, замість 11 дітей – 73,3% на початку дослідження).

В контрольній групі також сталися позитивні зрушення, проте вони не стільки помітні, як в експериментальній групі: 12 дітей (80%) залишилися на нижньому порозі норми (35 – 40 балів), 3 дитини (20%) набрали від 40 до 44 балів. 45 – 46 балів в контрольній групі не набрала жодна дитина.

На підставі спостережень за дітьми в процесі ігор з однолітками знов виявлявся характер мотивів, якими керувалися діти в спільній ігровій діяльності. Аналіз і узагальнення

результатів спостереження показав, що значно зменшився відсоток нетовариських дітей (їх залишилося 4 замість 6 дітей). Також зменшилася кількість дітей, які вступали в відкриті конфлікти з іншими дітьми в процесі ігор (1 замість 3-х дітей). В контрольній групі відповідно кількість нетовариських дітей зменшилася на 1 дитину; кількість конфліктних дітей не змінилася.

Методика одномоментних зрізів структури групи дошкільного закладу у вільному спілкуванні дозволила виявити динаміку у параметрах спілкування дітей за інтенсивністю спілкування (кількість контактів), екстенсивністю спілкування (широта кола спілкування) і відсотку випадків поодинокі гри. Якщо на констатувальному етапі понижені динамічні характеристики спілкування в порівнянні з іншими виявлено у 9 дітей експериментальної групи і 7 дітей контрольної групи, то у контрольному експерименті їх кількість зменшилася і склала 5 дітей в експериментальній групі і 6 – в контрольній.

Проаналізувавши емоційний стан дітей, їхню ігрову діяльність, стосунки з однолітками і дорослими, мовлення і потребу у спілкуванні, ми розподілили дітей по адаптаційних групах і порівняли отримані дані з попередніми. За результатами аналізу адаптації з 15 дітей експериментальної групи швидко і легко адаптувалися до умов дошкільного закладу 5 дітей, середній ступінь адаптації – 6 дітей, важкий ступінь адаптації – 4 дитини.

За сукупністю всіх даних виділяють сприятливий, умовно сприятливий і несприятливий перебіг. І в закінченні дослідження соціальної адаптації експериментальної групи в дошкільному навчальному закладі дана була оцінка: сприятлива течія адаптації.

Висновки. Процес адаптації дітей раннього віку до умов дошкільного навчального закладу є складним і залежить від психофізіологічних і особистісних особливостей дитини, від сімейних стосунків, що склалися, від умов перебування в дошкільній установі. Виявлено наступні закономірності адаптації дитини до умов дошкільного закладу: до 2 - 3 років у дитини не сформувалася потреба спілкування з однолітками; вони відчують страхи перед незнайомими людьми і новими ситуаціями спілкування; хлопчики 3 років більше уразливі в плані адаптації, ніж дівчатка; для емоційно нерозвинених дітей адаптація відбувається легше – у них немає сформованої прихильності до матері; нелегко звикають до дитячого садку єдині в сім'ї діти, особливо надмірно опікувані, залежні від матері; гірше за інших почувають себе в дошкільних установах діти з флегматичним темпераментом, тому що не встигають за темпом життя дошкільного закладу.

В адаптації дітей виділяють три головні напрямки: зменшення емоційно-стресового впливу за рахунок правильної підготовки дітей до дошкільного закладу і організації їх життя, період адаптації, прогнозування і своєчасна діагностика початкових форм дезадаптації, їх попередження і рання корекція.

Для успішного проходження адаптаційного процесу необхідно забезпечити кожному дитину психологічною безпекою, враховуючи особистісні особливості даної дитини, її досвід, звички, умови виховання в сім'ї.

Необхідно організувати супровід процесу адаптації дітей раннього віку до дошкільного навчального закладу: робота з дітьми, робота з педагогами і робота з батьками.

Щоб підготувати дитину до життя в організованому дитячому колективі, важливо максимально зблизити її режим дня в сім'ї з режимом дошкільного закладу. Для успішної адаптації дитини необхідно сформувати у неї позитивну установку на дошкільний заклад.

Визначальне значення у процесі адаптації дітей до умов дошкільного навчального закладу має розвиток форм спілкування.

Список використаних джерел

1. Богуславская З.М. Развивающие игры для детей младшего дошкольного возраста / З.М. Богуславская, Е.О. Смирнова. – М. : Просвещение, 1991. – 206 с.
2. Калинина Р. Р. Ребенок пошел в детский сад... К проблеме адаптации детей к условиям жизни в дошкольном учреждении / Р. Р. Калинина // Дошкольное воспитание. – 1998. – № 4. – С. 2 – 11.

3. Сердюковская Г. Н. Организация медицинского контроля за развитием и здоровьем дошкольников и школьников на основе массовых скрининг-тестов и их оздоровление в условиях детского сада, школы / Г. Н. Сердюковская. – М., 1993. – 75 с.

4. Эмоциональные нарушения в детском возрасте и их коррекция / В. В. Лебединский, О. С. Никольская, Е. В. Баенская, М. М. Либлинг. – М., 1990. – 197 с.

References

1. Boguslavskaya Z.M. Razvivayushchie igry dlya detej mladshogo doshkol'nogo vozrasta / Z.M. Boguslavskaya, E.O. Smirnova. – М. : Prosveshchenie, 1991. – 206 s.

2. Kalinina R. R. Rebenok poshel v detskij sad... K probleme adaptacii detej k usloviyam zhizni v doshkol'nom uchrezhdenii / R. R. Kalinina // Doshkol'noe vospitanie. – 1998. – № 4. – S. 2 – 11.

3. Serdyukovskaya G. N. Organizaciya medicinskogo kontrolya za razvitiem i zdorov'em doshkol'nikov i shkol'nikov na osnove massovyh skринing-testov i ih ozdorovlenie v usloviyah detskogo sada, shkoly / G. N. Serdyukovskaya. – М., 1993. – 75 s.

4. Emocional'nye narusheniya v detskom vozraste i ih korrekciya / V. V. Lebedinskij, O. S. Nikol'skaya, E. V. Baenskaya, M. M. Libling. – М., 1990. – 197 s.

Волкова Віра Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільної освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь)

Волкова Вера Андреевна – кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы, социальной педагогики и дошкольного образования, Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого (г. Мелитополь)

Volkova Vera Andreyevna – Candidate of Pedagogical, assistant professor of social work, social pedagogy and pre-school education, Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University (Melitopol)

Мерц Олена Миколаївна – здобувач освіти освітнього ступеня «Бакалавр», напрям підготовки 6.010101 Дошкільна освіта, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь)

Мерц Елена Николаевна – студентка 4 курса, специальность 6.010101 Дошкольное образование, Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого (г. Мелитополь)

Merz Elena Nikolaevna - 4th year student, specialty 6.010101 Preschool education, Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky (Melitopol)